

Specifické poruchy učení

Specifické vývojové poruchy učení

- Označují heterogenní skupinu obtíží projevujících se při osvojování a užívání řeči, čtení, psaní, naslouchání, matematiky, praktických dovedností.
- Mají individuální charakter.
-
- Vznikají na základě dysfunkcí CNS.

Etiologie specifických poruch učení

Konstituční příčiny

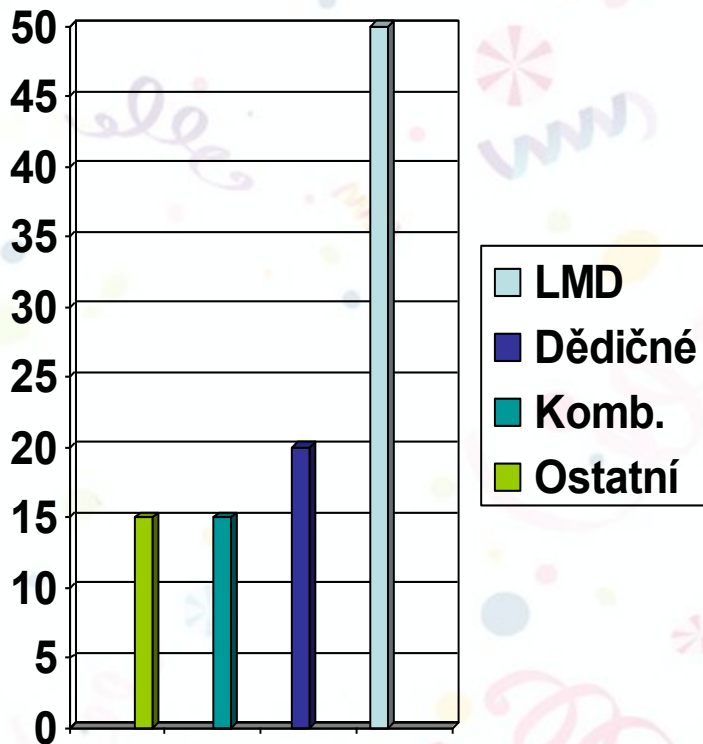
- Genetické vlivy
- LMD
- Odlišnosti v organizaci mozkových aktivit
- Netypická dominance mozkových hemisfér (ambidextrie, zkřížená lateralita)

Nepříznivý vliv prostředí

- Rodinné prostředí
- Školní prostředí

Etiologie

O. Kučera

- Lehká mozková dysfunkce LMD **50%**
- Dědičnost **20%**
- Kombinace LMD + dědičnosti **15%**
- Neurotická nebo nezjištěná etiologie **15%**

Specifické vývojové poruchy učení

DYSLEXIE

- porucha osvojování čtenářských dovedností

DYSGRAFIE

– porucha osvojování psaní (čitelnost, úprava ...)

DYSORTOGRAFIE

– porucha osvojování pravopisu

DYSKALKULIE

– obtíže v chápání číselných pojmů, v provádění matematických operací

DYSPRAXIE

– porucha osvojování, plánování a provádění volných pohybů

DYSMÚZIE

– porucha osvojování hudebních dovedností

DYSPINXIE

– obtíže v kresbě, obkreslování, neobratné zacházení s tužkou, obtížné chápání perspektivy, neobratnost v jemné motorice

Co nejsou specifické vývojové poruchy učení

- Nízké rozumové schopnosti
- Výuková zanedbanost
- Sociální zanedbanost
- Zdravotní obtíže, smyslové vady

Věk ?

- SPU postihují jedince od narození do dospělosti
- Již v předškolním věku můžeme s určitou jistotou říci, že dítě bude mít obtíže ve čtení....
- Nejvýraznější obtíže jsou na ZŠ
- Ve většině případů přetrvávají do dospělosti

Dyslexie

- *Rychlost: slabikování nebo naopak zbrklé čtení, domýšlení slov, nepochopení obsahu*
- *Chybovost: záměny písmen tvarově podobných*
- *Porozumění*

Dysgrafie

- Obtížné zapamatování a napodobování tvarů písmen
- Časté škrtání a přepisování
- Neupravený písemný projev
- Pomalé tempo psaní
- Psaní vyžaduje mnoho energie, vytrvalosti a času

Dysortografie

Specifické dysortografické chyby:

- Rozlišování krátkých a dlouhých samohlásek, měkkých a tvrdých slabik
- Vynechaná, přeškrtnutá písmena či slabiky
- Rozlišování sykavek
- Obtížně zvládá a aplikuje gramatická pravidla

Symptomy

Nedostatečná integrace psychických funkcí:

- Pozornost
- Paměť
- Zraková percepce a prostorová orientace
- Sluchová percepce
- Motorika, grafomotorika
- Poruchy řeči

Diagnostická kritéria pro specifické poruchy učení

1. **výrazné a dlouhodobější potíže** v osvojování čtení, psaní, pravopisu a počítání
2. výrazný **rozdíl mezi výkony** ve školních dovednostech a úrovni rozumových schopností
3. neúspěchy v konkrétní oblasti nejsou způsobeny stresem, nepozorností, nedostatkem času, běžnou neznalostí, ale **specifickými poruchami**
4. administrace testů **percepčně kognitivních a motorických schopností**

Diagnostická kritéria pro specifické poruchy učení

5. **dostatečná výuková příležitost** (př. dítě nebylo dlouhodobě nemocné)
6. **rezistence potíží** vůči běžným didaktickým postupům
7. Potíže ve čtení, psaní a počítání **nejsou prvotně způsobeny vadou** zraku, sluchu, tělesným nebo mentálním postižením či jiným onemocněním
8. **výuka čtení, psaní a počítání probíhá metodicky odpovídajícím způsobem**

Diagnostika specifických poruch učení zaměřením se na oblasti:

Úroveň čtení

– rychlost - chyby – porozumění – chování při čtení

Psaní

- Rukopis – držení pera, tužky – vybavování tvarů písmen – čitelnost – úprava

Počítání

- Orientace na číselné ose – pojem číslo – matematické operace

Diagnostika specifických poruch učení zaměřením se na oblasti:

Soustředění

- Výkyvy v soustředění – obtíže v soustředění

Sluchové vnímání

- Dělení slov na slabiky – první hlásky ve slově – rozkládání slova na hlásky – rozlišování slabik

Zrakové vnímání

- Známky obtíží – rozlišování figury a pozadí – reverzní figury ...

Řeč

- Malá slovní zásoba – hledání výrazů – specifické poruchy řeči

Diagnostika specifických poruch učení zaměření se na oblasti:

- **Reprodukce rytmu**
- **Orientace v prostoru**
- **Pravo-levá orientace**
- **Nápadnosti v chování**
- **Postavení dítěte v kolektivu**
- **Rodinné prostředí** – způsob výchovy – péče o dítě – hodnotová orientace rodiny

Sociální aspekty SPU

Nápadnosti v chování

Změny emocionality a socializace

- Snížené sebepojetí
- Obtíže v socializaci
- Společenská nepřizpůsobivost
- Sociálně riziková skupina
- Nadprůměrná neobliba
- Negativní vnímání sebe sama

Názory dospělých významně ovlivňují u žáka vnímání sebe sama. Čím je dítě mladší, tím více je ovlivnitelné.

Dítě se SPU z pohledu učitelů

- *Snadno unavitelný, pomalu a obtížně se učí, je labilní, snaživý, pomalý, přátelský*
- *Mladší učitelé si více všímají rušivých projevů v chování, nemotivovanosti k učení (ovlivněno přesvědčením, že lze dosáhnout viditelných zlepšení)*
- *Starší učitelé (nad 20 let praxe) zdůrazňují nepřizpůsobivost a horší inteligenci*
- *Učitelé s praxí déle než 10 let jsou tolerantnější*
- *70% učitelů vnímá tyto děti jako velkou zátěž*
- *Syndrom vyhoření*

Dítě se SPU a rodina

- Zklamání, obavy z budoucnosti
- Snaha dítěti pomoci !!!
  1. *Intenzivní domácí příprava negativně ovlivňuje život v rodině.*
  2. *Když nevidí výsledky, mohou hledat příčiny neúspěchu v učiteli. Při opakovaném selhávání dítěte rezignují.*
  3. *Ochranitelský přístup, omlouvání dítěte, hledání úlev*
- SPU jsou důvodem, proč nic nedělat

Organizace péče

Na základě vyšetření:

- Dílčí obtíže toleruje učitel v rámci běžné výuky
- Závažnější obtíže – vyžadují integrační opatření (většinou 1 hodina reedukace navíc, individuální vzdělávací plán)
- Specializované třídy
- Speciální školy
- Na SŠ tolerance obtíží (včetně maturitní práce)
- Na VŠ individuální domluva s vyučujícími, zařazení mezi studenty se speciálními vzdělávacími potřebami

Dar dyslexie

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10437113181-dar-dyslexie/>